

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 37 50 D
mesečna 3 50 „Posamezne
številke se ra-
čunijo po 1 DinInserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 25 p.**Raj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Kako je po svetu?

Novo leto se bliža in trgovci sklepajo svoje račune. Med najboljšimi trgovci je na svetu Anglež.

Ta trgovec je pa danes dolžan Ameriki nad 12 milijard dolarjev. Za te milijarde se je Anglija povečini zadolžila med vojno vsled tega, ker je morala dati posojila svojim zaveznikom, ki jim Zedinjene države niso hotele samim naravnost ničesar upati. Sedaj se bliža čas, ko bo treba začeti ta težki dolg poravnati. Po pogodbi bi morala Anglija vrniti denar tekem 25 let, med tem pa seveda plačevati štiri in eno četrtno odstotka obresti. V sedanjih denarnih razmerah so to ogromne svote. Zato so se pa letos celo leto trudili znani zavezniki gospodarski strokovnjaki, da bi izdelali načrt, po katerem naj bi se svet na pameten in možen način rešil dolga in špekulacije.

Prvi tak načrt je bil izdelan februarja meseca. Šlo je zato, da bi Amerika odpustila zaveznikom, oziroma Angliji, ves vojni dolg, zavezniki pa bi odpustili dolg Nemčiji. Svet bi na ta način stal iznova pred čistimi trgovskimi knjigami in bi začel iznova delati in kupčevati. Brez dvoma je bila to najkrajša in najpoštenjša pot, po kateri bi se bili narodi med seboj pomirili. Toda v Evropi so se začele razne kapitalistične osvojevalne politike: Francija je bila n. pr. zelo voljna pristati na to, da se njej dolg odpusti, hotela je pa, da ji vkljub temu Nemčija plača vse. Na to pa Amerikanci kakor tudi Angleži, ki so oboji hoteli čiste račune, niso šli. Amerika je odkrito izjavila, da zahteva plačilo dolgov. V Evropi so nastale po tem položaju težke gospodarske krize, v Angliji je rasla brezposelnost, v Nemčiji je začela

padati vrednost denarja, kar je pomenilo tudi propad za Francijo.

Spričo tega je angleški trgovec poskušal novo rešitev. Avgusta meseca je bil izdelan drugi načrt. Anglija je bila pripravljena zahtevati od svojih zaveznikov samo toliko dolga, kolikor ga je ona napravila sama v Ameriki, t. j. približno 4 milijarde dolarjev; drugo pa — to je zaveznikom odpustene svote — naj bi Francija odpustila Nemčiji. Tudi ta načrt je propadel ob odporu Francije.

Tretji načrt se izdeluje sedaj. Anglija je pripravljena vzeti za plačilo zaveznikiških dolgov takozvane nemške kupone C. Izplačilo teh kuponov pa bo zahtevala samo tedaj, če bo ona morala plačati svoj dolg Ameriki.

In te dni se je sešla posebna angleška komisija, ki naj bi se sporazumela v Zedinjenih državah z odločilnimi finančnimi krogi glede izpeljave tega načrta. Zahteva pa Anglija, da v kompenzacijo za to odpustitev dolga, Francija ne izvede nasilne zasedbe velikega nemškega industrijskega ozemlja ob Reni. Nemčiji je treba ohraniti delazmožnost, in s tem pomagati do dviga nemškemu denarju ter potegniti na ta način vso Evropo iz gospodarskega močvirja. Ne ve se še, kako bo to uspelo, kajti Francija je še vedno trmasta in zahteva izplačilo nemškega odškodninskega obroka, ki zapade 15. januarja 1923.

To je veliko vprašanje, ki ga ta čas rešuje angleška komisija za gospodarsko konsolidacijo in od te rešitve je odvisna tudi rešitev raznih evropskih zadev.

Ob važnosti obrazloženega vprašanja stopajo vse druge stvari, ki se med tem obravnavajo za zeleno mizo v Lausanni, v ozadje.

Pred velikimi nalogami našega ljudstva.

V Belgradu imamo novo vlado, čisto srbsko. Bivša radikalno-demokratska vlada je padla, srbski radi-

kilei s Pašičem na čelu so prevzeli vodstvo države. Tako je vzelo konec tisto politično »jugoslovenstvo«, ki je

LISTEK.

Državni uradnik vošči božične praznike v Belgrad.

Dragi ministrski predsednik in kume! Ne zamerite, da vam pišem to pismo nočoj. Včasih obide človeka res tako veselje, da bi vsakega pozdravil in mu stresel roko. Je, verjemite mi, neizmerna radost, biti človek. Zato se ne čudite, gospod ministrski vodja, oče naše ljube domovine, če prejmete jutri to pismo iz zakotne gorske vasi, kjer živi vaš davčni eksekutor Janez Pokora, z otroci in ženo.

Ljubezen je nočoj otajala ozeble roke in grapavo skorjo prstov. Komu naj bi pisal? Tet in stricov nimamo, zato sem sklenil prav vam povedati, kako smo srečni nočoj.

Dva dni sem bil na potu. Zanašalo me je po grapah in kolovozih, brilo in piskalo je, da bi parkrat opešal, če bi ne bil tako goreče pričakoval nočojšnjega večera. Preden sem zapustil svojo vas, sem krenil k staremu župniku. Tudi pri njih sem

moral pobirati. Zelo slabi so bili in prav žalostno so mi rekli: »Ej, Pokora, prav za pokoro si nam. Pa ne bodi hud, dober človek si in rad sem te imel. Letošnjega božiča pa ne bova več skupaj praznovala.« Milo se mu je storilo in že sem hotel zamolčati, po kaj sem prišel, pa so sami izprožili in odšli. — Kaj bi, življenje je pač življenje in tudi meni se godi, da se najbolj spominjam smrti, kadar pričakujem kaj veselega.

Iz vasi sem zavijal v vas, povsod grenke besede v dušo, žalostni krajcarji v canjo. Ni prijetno takole pred božičem venomer ponavljati: Toliko je dolžna ta njivica, teliček se ni plačal, hišica je še toliko in toliko na dolgu. Vi ne veste, kako si človek vest obtežuje zavoljo jeznih pogledov in nemarnih odgovorov. Spal sem pri Tončkovih na vsivlih in ko sem zjutraj odhajal, mi je ona zavila pol mesene klobase v canjo. Vso noč se mi je sanjalo po domu, toda žaytav dan je bil še do noči in šele zvečer sem potrkal doma. Denar sem spravil pod slamnjačo in komaj sem sedel za mizo, jo privihra Urška iz farovža, vsa objokana, ker so gospod umrli. Zdaj ni

zakrivati hotelo, da žive v tej državi poleg nekaterih narodnih manjšin trije narodi.

Boj za strmoglavljenje dosedanjega vladnega sistema ni bil lahek. Vedeli pa smo, da mora priti do padca. Padec je prišel prej, nego smo pričakovali.

Prvi sunek je dal zagrebški kongres takozvanih »javni delavcev«, ki je zanesel v demokratsko stranko čry spora. Odslej ni šlo več za načelna vprašanja, za razne programe, ampak edinole za taktične poteze. Demokratski klub se je z zagrebškim kongresom ponovno pečal, ponovno je sklepal resolucije, ponovno je ugotavljal svoje edinstvo. Ta klub se je preko g. Davidoviča poganjal za sporazum s Hrvati. Radikalci pa so vzdrževali vezi s Hrvati potom gosp. Protiča. Tu je šlo toraj le za politično taktiko in to je določeval — Hrvatski blok, kateri ima pretežni del zasluge za strmoglavljenje dosedanjega nasilnega in brezobzirnega režima. Hrvatski blok se je pogajal s Protičem, ko pa je g. Davidovič v demokratskem klubu glasoval proti »edinstveni« resoluciji Pribičevića, ga je Hrvatski blok pooblastil, da ga zastopa pri razrešitvi krize. Tu pa se je g. Davidovič ponovno izkazal slabiča, kakor že enkrat kot ministrski prezident demokratsko-socialistične vlade 1. 1920. Namesto, da bi iz demokratskega kluba s svojimi privrženci izstopil, osnoval svoj klub in z njim ter hrvaškim pooblastilom napravil radikalec »šrango«, je pooblastilo vrnil, odložil predsedniško mesto ter se tako povsem razorožil. Radikalci so se bali, da bi se demokratski sporazum s Hrvati sami, ostali so zato složni ter sami sestavili volilno vlado.

Pri nas na Balkanu je velikega pomena, kdo vodi volitve. V južnih krajih naše države se dela n. pr. tako-le: Selo v Macedoniji dobi obvestilo, da pričakuje vladajoča stranka toliko in toliko »kuglic«; ako jih ne bo, bo selo požgano. Če bodo tudi pri nas v Sloveniji in na Hrvaškem uvedene podobne volivne metode, še ne vemo. Upajmo pa, da se ne bi niti obnesle.

Stojimo pred novimi državnimi volitvami. Te volitve bodo usodepolne. Če pride federalistična veči-

na v parlament, bo sedanji centralistični sistem podrla — če ne pride, ostane vse pri starem.

Hrvati pravijo, da bodo zmagali še veliko sijajnejše kot zadnjič; na to pojdijo v parlament, če bo izgleda, da zmagajo v parlamentu. Oni bodo z največjo energijo nadaljevali boj za avtonomno — federacijo Hrvatske. In pričakujejo isto od nas Slovencev.

Naloga Slovencev v bodočem volivnem boju je, da zmagajo kot organiziran narod, ne pa le v strankah, ki bi pozneje v parlamentu zopet kupčevale z narodovimi kulturnimi, gospodarskimi in socialnimi interesi v osebne ali strankarske svrhe. Slovenski kmet, slovenski delavec in naše izobraženstvo se morajo najti na skupni liniji, kakor ga izraža naš kratko izraženi program: Hočemo zakonodajno avtonomijo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva! Če se to doseže — in po našem skromnem mnenju je to tudi dosegljivo ob dobri volji posameznikov in strank! — potem smemo biti sigurni, da bo 70-80 odstotkov našega naroda postavilo pred belgrajska vrata skupno s Hrvati tako »šrango«, preko katere znana belgrajska »porodica« ne bo mogla nikamor. Tudi sedaj stojte pred nami predvsem taktična vprašanja, ki se vedno lažje rešijo kot pa načelna. Najmanj 70 odstotkov našega naroda se mora izjaviti jasno in povsem odkrito za federacijo in slovensko državnost v okviru sedanje države. Če tega ne bo — joj nam!

To je naša politična misel, ki jo sporočamo tem potom vsem, ki so v srošč Slovinci in žele to tudi ostati ter dati našemu opeharjenemu ljudstvu to, kar mu gre: samoodločbo na lastnih tleh!

**Naročajte
Berite Širite
Avtonomista!**

Res, hudo nam je bilo, da so stari gospod na sveti večer vzeli od nas slovo. Ona je celo godrnjala, da so bili čuden človek, ker niso povedali, da nimajo niti tople odeje, ne kozarčka kuhanega vina. Vsa srenja bi jim pomagala, a oni so le dajali in dajali.

Tiho so gorele sveče, samotno je potrkal zvon in zavijal svoje glase v snežno tišino. Naša srca pa je ogrevala tista božična pesem, ki jo vsako leto zapojemo na ta večer:

Kaj se vam zdi...
pastirčki vi
al' ste kaj slišali:...

Kadar slišim to pesem, se mi vselej zdi, da prihaja nekdo med nas, ki nas tolikanj ljubi, da ne smemo biti nikoli nejevoljni v svojem življenju. Ko je vsa srenja zapela: »Gloria in excelsis deo«, bi bil najrajše ostal v cerkvi pred jasljami, kjer je ležalo božje dete. Priporočil sem v poslednji molitvi še svojo ljubljeno hčerko Špelico, ki mi je lansko leto umrla, ker nismo imeli dovolj denarja, da ji kupimo zdravil. Saj vem, da bo tudi ona med tistimi pastirčki, ki pridejo

Obupen položaj slovenske duhovščine.

Skofijski list je objavil sledeč poziv ljubljanskega škofa:

„Ne bom dokazoval, da mora vsak duhovnik imeti toliko dohodkov, da more pošteno, čeravno skromno, živeti. Imeti mora razen stanovanja hrano, obleko, nujno potrebne časopise, knjige in za razne druge potrebe.“

Glede plač duhovnikov v dušnem pastirstvu je za naše pokrajine še v veljavi zakon z dne 28. marca 1918, po katerem mora znašati plača župnika na deželi na leto 2000 K, oziroma 2200 K, kaplana 1200 K. V te zneske so pa všteti krajevni dohodki po predpisani cenitvi. K temu pride še 10 starostnih doklad, prvih pet po vsakih treh, drugih pet po vsakih štirih letih službovanja po 200 K na leto. Ta zakon se kljub silno izpremenjenim razmeram ni predugačil. Le draginjske doklade so se dovolile duhovnikom, mesečno zdaj največ 550 K. Po teh številkah lahko razsodite, kako pomanjkanje trpe duhovniki, če so poleg sv. maš (mesečno največ 1200 K) navezani le na te denarne prejeme, posebno v župnijah, kjer je večja draginja (n. pr. Jesenice, Koroška Bela, Zagorje ob Savi, Kočevje itd.). Po proračunu za leto 1922 so sicer predvidene zvišane draginjske doklade, toda dozdej še ni izdano dovoljenje za izplačevanje teh doklad.

Zadnji čas je prišlo v velike stiske zlasti večje število gg. kaplanov (okrog 35), ki so prejimali katehetsko plačo,

ker poučujejo 20 ali več ur na teden krščanski nauk v šolah. Ta plača se jim je namreč ustavila, ker so na nepojmljiv način izostale v državnem proračunu večje postavke za šolstvo v Sloveniji.

Gospodje mi pišejo, tožijo in zdihujejo, naj jim pomagam do tolikih dohodkov, da bodo mogli skromno živeti. Ali naj se zadolže? Kako bodo pa dolgove poravnali? Kaj naj storim?

Poprašal sem pri pokrajinski ljubljanski vladi. Reklo se mi je, da hočejo poskusiti, da bi vsaj za nekatere gospode kako nadomestilo dobili. Ali bodo kaj dosegli? Morda kaj malega. Tudi jaz bom v kratkem podvzel, kar bo mogoče, da pomagam in dobim od države dolžno zadostno pomoč dotičnim duhovnikom. Ali bom kaj dosegel? Ne vem.

Vendar pa moramo za naše duhovnike poskrbeti. Kako pa? Po zgledu nemških, francoskih in drugih katoličanov. Naročil sem gospodom župnikom, naj v dotičnih župnijah sestavijo odbor vplivnih vernikov, ki bodo poskrbeli za tolike prispevke župljanov, kolikor so za preživljanje zgoraj opisanih gospodov nujno potrebni.

Prav nič ne dvomim, da si naši verniki ne bi hoteli toliko pritrpati, da bodo mogli njihovi duhovniki primerno živeti.

V to ime Vam želim blagoslov nebeški za Vas in Vaše družine.

V Ljubljani na Sv. Miklavža dan, 6. decembra 1922. — (Podpis škofov.)

Jugoslovanska enotna „špraha“.

Piše se nam: V zadnji številki »Avtonomista« se po zaslugi okrea neki ljubljanski vseučiliški profesor, ki smatra našo slovenščino (najstarejši in najčistejši književni jezik na slovenskem jugu!) le kot prehodni jezik v neki megleni skupni jugoslovanski jezik; imena temu jeziku seveda ne vemo, to pa vemo, da se ne bo nikoli rodil Srb, ki bi na to pristal, da se naj jezik, ki ga on govori in bo govoril, ne imenuje srbski. In prav ima, da na to ne pristane! Kakor nima naš famozni ljubljanski profesor prav, da opušča naš jezik!

Pod pritiskom našega državnega uradnega jezika in po pisavi našega kličeplaškega časopisja se sicer že bližamo nekakemu enotnemu jeziku, bolje rečeno »šprahi«. Sto let smo se Slovenci borili za svoje »vseučilišče«; dali so nam »univerzitet«, profesije ljubljanskega (oprostite!) vseučilišča je pa zazdaj to le preveč spominjalo na »Univerzität«, zato so si pomagali s kompromisno besedo »univerza«, ki diči njeno štampiljo. Ker pa poznajo v Belgradu le »univerzitet«, se bo ljubljanska »univerza« sigurno še prekrstila v pravoslavni »univerzitet«, kadar pridejo na njej do veljave »ta pravi« možje, ki bodo za to dobili pričakovane »ordene« vsaj tretje »klase«. Slovenski vojaki se bodo novi »šprahi« kaj hitro privadili. Napis »kasarna« jih

pozdravlja z naših bivših vojašnic, »kapelar« se lažje izgovarja kakor »korporal«, »kapetan« jim je znan iz Kapitän-ov, samo naglasiti ga je treba (sam Bog ve, zakaj) kapétan; »puk« in »pukovnik« naše fante ljubko spominja na otroški jezik, ki pozna v izrazu »puk« (ali »punk«) značilno delovanje človeškega trupa, sorodno s streljanjem. Besede »logor«, »več«, »hozentreger« si vojak prav tako hitro zapomni kakor »oficirja« (bognedaj reči: »častnikova«!) soproga »šlafrok« pantliki, »favdi« (Falten), barvo »bravn« itd.

Občinstvo se nadalje lahko zaneše, da bo vlada pazila (kakor so pisale »Službene Novine«) na ceno »pojedinih artiklam«, kajti njen »cilj je, da se zapreči »švercovanje«. Za Sokole se bodo, kakor piše »Sokol. Glasnik« (1922, na str. 82), oskrbele »cipele na šniranje sa crnim čarapama«... To mora biti, in če bi bilo »feler«. (To piše »Epoha«.) Zdaj je moderno, da se moški gladko brijejo: v »Ilustr. listu« 1922, (str. 35, str. 6) pa nastopi »bogataš trgovač sa dva bakenbarda na obrazima«. Kaj ne, kako enostavno duhovito in s pristno slovansko blagolasnostjo je preveden »Baekenbart« v bodoči uradni jezik »ljubljangskog universiteta«! Po tem imenitnem vzorec (lahko bi tudi rekli »mušteru«, ali, če ne znamo francoski, tudi: »egzamplu«) moremo

nocoj k Jezuščku v vas. Tudi mati so si brisali oči.

Po maši je spet zaškripalo. Fantje so peli domov grede in dekleta so odpevala. Ko je odklenkalo, so po vseh hišah zagorele lučke in prišlo je na mizo, kar je kje moglo. Kdo bi si mislil, kaj so naša mati pripravili. Rožmarinka jim je dala par krvavice in te so dišale, da so nam sline tekle. Obstopili smo ognjišče, da je šlo celo materi Neži na smeh.

Po večerji smo pili kavo, storje so šle iz ust do ust in Jernejček, ki hodi že v šolo, me je vprašal, če ste tudi vi tako dober, kakor je bil naš župnik. Povedal sem mu, da tudi vi le dajete in ničesar ne vzamete. Nežika pa je čebljala, da vam bomo kolone poslali, kadar bomo zopet klali. Moral sem se nasmehnuti: »Ej, gospod imajo toliko prašičkov in voličkov, da bi lahko vsem kolone poslali.« Otroci so se čudili, mati pa so nekam nejevoljno dejali: »Mi si že sami pomagamo, nam ni treba nobenih kolin.« Moral sem pritrdati, češ, da je res nerodno, če ti kdo kaj da in ne veš, kako bi povrnil. Nato so hoteli otroci vedeti, če imate kaj otrok.

Tudi to sem jima potrdil, češ, da imate lepega sinčka Radelna in še lepšo hčerko, ki se oba vozita v zlatih kočijah. »Jej,« je vzkliknila Nežika, »letos spomladi ji bom poslala lep nageljček.« Jaz bom za gospoda gobe nabral, pa če mi bodo pa kaj ponujali kot naš župnik, ne bom nič vzela, je vpil Jernejček. Čudno se mi je zdelo, da so mati ves čas molčali. Otroka sta šla kmalu spat, midva z ženo pa sva še pokramljala, dokler ni ugasnila lučka pri jasliah. Potem sem vam pa moral to pismo napisati, da boste vedeli, kako smo mi srečni. Pozno je že bilo in fantje so že rogovilili po vasi, saj ta kri še ne more spat na svet večer. Meni ni bilo kar nič všeč, da so peli po vasi: »Kaj nam pa morejo!« Gotovo so ga pri Rožmarinki malo za jutranjico.

Zdaj vam pa voščimo vsi skupaj vesele praznike

vaš

Janez Pokora
davčni eksekutor v...

P. S. Ne zamerite, da nisem zapisal kje. Nerad bi, da bi prišli v zadrego vi in jaz, če se spomnite name.

igraje tvarjati »špicbarde«, »šnurbarde«, celo »kajzerbarde« (po primeru »kajzerzemlja« in »kajzeršmarna« finih restavracij izven Slovenije).

Skupni jugoslovanski jezik torej lahko nastane tekom nekaj tednov: eno izmed naših mnogobrojnih ministrstev (katerokoli, morda najlepše izmed njih, namreč »ministrstvo finansija« — vprašajmo enega izmed slovenskih preteklih, sedanjih in prihodnjih ministrov, če nam znajo razjasniti čarobno obliko »finansije«!), eno ministrstvo naj »naredi«, da se morajo na vsem ozemlju našega troimenega kraljestva, prečanstva in izzaprečanstva, n. pr. od pepelnice srede dalje (po pravoslavnem kalendarju) za vso tisto tisočino predmetov, kjer pozna službeni jezik naših »Službenih Novin« nemške izraze, pod kaznijo vseh §§ »krivičnega« srbsko-kraljevskega zakona rabiti le te nemške besede! Kdor se poslužuje slovenskega ali nemara celo slovenskega izraza (n. pr. »močnata jed« namesto pravilno državnega »melšpajz«, prim. o tem demokrasko »Riječ«, 267), ta se smatra za avstrijakanta in — švaba ter kršitelja ustave. Iz velevažnih političnih ozirrov naj istočasno izda zunanje (uradno se glasi »spoljno«, ker je vedno na »polju« in nikoli doma) ministrstvo, da se morajo otroci v ljudskih (oz. »pučkih«, razlago glej zgoraj!) šolah naprej učiti mnogobrojnih turških, grških in laških besed, ki dičijo naš državni jezik; gorje dečku, ki bi rekel »hlače« in ne »čakšire« (učitelj bi mu jih pošteno pomeril!), ali če bi rekel »miza« in ne »trpeza«, ali trg

in ne »pijaca«. — Pri slovenskih otrocih bi bil uspeh vsekako velikanški; kajti če bi se navedene naredbe morale uveljaviti s pepelnico sredo, bi najpokornejši sluga vseh ministrstev, t. j. naš višji šolski svet, gotovo izdal na pustni torek svojo brezdvomno klasična naročila vernim podložnikom, in naše učiteljsko društvo bi navdušeno zavriskalo »uju!«

Poseben eleganten blek pa bi dobil ta naš lepi nemško-turško-grško-italijanski itd. jezik še s francoskim firnežem. Tega bi oskrbeli naši merodajni časniki, kojih uredniki radi pokažejo, da imajo pred seboj na polici ne samo Meyerjev ali Brockhausov »Konservationslexikon«, nego tudi Langenscheidtov »Deutsch-französisches Wörterbuch«. Tako smo našli v nekem srbskem listu opazko, da je Nemčija »efikasna«, da brani svoj položaj. Še lepše pa se je odrezal »Slov. Narod« (7. nov. 1922), ki piše doslovno: »Poslušalstvo je sprejelo pevke s pristréniimi aplodismentii!« Kaj ne: Kdor se je francošine učil vsaj dva dni, se bo ob tej novi jugoslovanski besedi prijel za glavo in za trebuh! Oj Ivan Cankar, zakaj si umrl, preden si se spravil nad te patriote!

Taki bodo torej temelji enotnega jugoslovanskega SHS jezika. Uvodoma omenjeni profesor »univerzitet« pa naj prevdarja, kako se bomo zedinili pri besedah, ki so različne, a kjer še nismo tako srečni, da bi jih mogli že nadomestiti z nemškimi, turškimi itd., n. pr. pri »počasnem« doktoratu, »mesni« komandi, ali celo pri »svinjskem pitanju«.

P—s.

Naš denar.

Pretekli teden smo dobili novo vlado in z njo vred tudi novega finančnega ministra. Gospoda dr. Kumanudi in njegov »pomočnik« dr. Plavšič sta odšla, na njihovo mesto pa stopa dr. Stojadinovič, ravnatelj anglo-srbske banke v Belgradu, kar je za one, ki špekulirajo na padec dinarja, jako dobro znamenje.

Takoj po nastopu svoje službe je novi finančni minister izrekel o svojem predniku sledeče:

1. Zapustil mi je popolnoma prazno državno blagajno;

2. Vrednost našega denarja na borzah v Zagrebu in v Belgradu je bila le navidezna;

3. Prodal je dolarje, da danes nimamo ne dinarjev, ne dolarjev. Posledice so sledeče:

1. Zaradi praznine v blagajnah obstoji nevarnost, da 1. januarja l. 1923. uradniki ne bodo dobili svojih plač. Da se tej nevarnosti izogne, je novi finančni minister že naročil vsem finančnim delegatom v prečanskih krajih, tudi finanč-

nemu delegatu v Ljubljani, da takoj odpošljejo ves razpoložljiv denar, kar ga morejo, »odmah« v Belgrad!

K točki 2) pripominjamo, da se imenuje diktiranje navideznih kurzov na domačih borzah v navadnem življenju go-ljučija. Če je n. pr. kranjski kmetici njen sin iz Amerike poslal par dolarjev za božič, ubogi ženski ni smela nobena banka več izplačati kakor okoli 260 kron za 1 dolar. V resnici pa bi bila morala dobiti ženica najmanj 350 kron!!

Očitano je prodaji dolarjev pa potrjuje v polni meri to, kar smo mi že od nekdanj trdili.

Iz vsega pa se da sklepati, da bo dinar še dalje prav čvrsto padal.

Pomočnik bivšega finančnega ministra dr. Plavšič ima danes v Zagrebu eno najkрасnejših vil, luksuzno opremljeno.

Upamo, da bo tudi novi bančni ravnatelj — pardon, finančni minister vladal nad dinarjem z istim uspehom...

Slovenci v Macedoniji.

O Slovencih v Macedoniji poroča neki duhovnik sledeče:

„Nekaj Slovencev ima Skoplje... več skupaj pa ni nikjer Slovencev, kakor samo na „Ovčjem polju“ pri Štipu.

• Tja sem se odpeljal v petek 13. oktobra. Z vlakom sem se peljal do Veleša, malega turškega mesteca.

Po maši sem se odpeljal na „Ovčje polje“ po stari turški cesti, ki pelje od Veleša do Štipa. Vozil sem se 4 ure, plačal vozniku za tja in nazaj 340 Din. Ob dvanajstih smo prišli v Erdjelijo, naselbino Slovencev. Tam je sedaj 12 slovenskih družin, kakih 35 oseb. Vlada jim je vse obljubila — a dala jim je samo zemljo (5 hektarjev za osebo, za družine po številu oseb), eno kravico vsaki družini, pa nekaj lesa, da si napravijo stanovanja. Lani so prišli v oktobru; čakali so cel mesec v vagonih v Velešu, ker niso dobili voz, da bi prepeljali svoje stvari v Erdjelijo. Prišli so pozimi in niso ničesar našli, bili so brez stanovanja: 7 družin je stalo skupaj v enem magacinu. V dobrem upanju so posejali, prišla je huda suša — in niso skoro nič pridelali, še semena niso dobili. Sedaj so res v veliki stiski; potrebno bi bilo zidati stanovanja (imajo za silo zbite barake iz desk, v katerih bo težko pozimi stanovati); orati bo treba, a nimajo ne živine za vožnjo, materiala za zidavo, ne za orodje, nimajo žita za hra-

no, ne za seme. Kam naj se obrnejo, Pisarili so na vlado, govorili z ministrom Pucljem — pa vse zastonj. Jaz sem v Belgradu govoril s posl. Sušnikom, ki je obljubil interpelacijo v parlamentu, toda to ne bo veliko pomagalo? Če bi se našlo za njih kako posojilo, da si kupijo živino za oranje in seme, in če ne bo suše, potem bo drugo leto šlo. — Vsi so mi rekli, ko bi bili vedeli, kako bo, bi ne bili prišli; dve družini sta že šli nazaj, in marsikateri drugi bi še šel, ko bi mogel. Denar so porabili lani za oranje, za hrano, sedaj pa nimajo, da bi plačali potne stroške. Najtežje jim je, tako so mi mnogi rekli, da nimajo duhovnika; komaj vedo, kedaj je nedelja in kakšen praznik; otroci so zapuščeni. Obljubili so jim tudi duhovnika, cerkev, šolo. Zidali bodo cerkev in šolo — ali vse pravoslavno. Župnik iz Skoplja, kamor spada ta naselbina, je daleč (z železnico dve in pol uri, pa še z vozom 4 ure, a stalo je mene vse 407 dinarjev).

Prosijo za slovenske knjige in liste. Nimajo ničesar, a tudi denarja ne. Če vam je mogoče, izposlujte jim, da bi dobivali vsaj dober tednik ali mesečnik. Prosim, če morete, pomagajte!“

Tako izgleda naša toliko slavljena „Amerika“ — Macedonija.

Zato pravimo slovenskim ljudem: Ostanite doma! Ostanite med svojimi!

ZA BOŽIČ.

Giovanni Papini:

Hlev.*

Jezus se je rodil v hlevu.

To je bil hlev, prav pravi hlev, ne pa jasen, flekkan pridvorec, kakor so ga zgradili krščanski slikarji Sinu Davidovemu. Rekel bi, da so se sramovali, če bi njih Bog ležal v nesnagi in bedi. Ta hlev pa tudi ni bil kakor so jaslice iz malca in kot si jih je izmislila v sedanjih časih slaščičarska domišljija kramarjev, ki prodajajo sadrene kipce: čeden, prijazen hlevček, v njem živo pobarvane, lepo prislone jaslji. Ob njih zamaknjeni osliček in žalostni volek, na strehi angeli, ki frfotajo v cvetličnih navitkih; pred njim v bogate plašče ogrnjeni kraljevi počeki in v glavnice zabuljeni pastirčki, ki kleče na obeh straneh podstreška. O takem hlevčku lahko sanja samostanski novic, ali se z njim pobaha kako kaplan, ali pa se igrajo z njim otroci; tak hlevček je lahko »prorokovano zavetišče«, o katerem govori Aleksander Manzoni, v resnici pa to ni kakor ni hlev, v katerem se je rodil Jezus.

Ta hlev, kjer se je rodil On, je prav pravi, zaresni hlev, je prebivališče, dom in ječa živalim, ki človeku robotajo. To je starodavni, revni hlev starodavnih, revnih dežela in dežele Jezusove; to ni pridverje na stebre s kapiteli, ne umno ograjen konjček današnjih bogatuhov, ne elegantna bajtica, kot jih postavljajo ljudje na sveti večer. Štiri stene brez ometa, umazan tlak, streha iz skrila in tramov: tak je hlev in nič drugačen. Teman je pravi hlev, nesnažen je in smrdi, nič ni čednega v njem razen jaslji, kamor kladi gospodar zobanje in seno.

Pomladni travniki, v jasnih jutrih sveži, se v vetru zibajoči, solnčni, vlažni in dehteči, vsi so pokošeni; srp je požel zeleno travo, visoko drobno listje; in z njim je porezano cvetje, belo, rdeče, modro in rumeno. Zvenelo je vse, vse se posušilo, vse se izgubilo v blede barvi, ki jo je edino ohranilo seno. Voli so pripeljali domov mrtve ostanke rožnika in inaja.

Sedaj pa leži ona trava, ki se je posušila, in ono cvetje, ki se ne izdiši nikoli, tam v jaslji, da teši glad hlapcem človekovim. Počasi ga jemlje živina v velike, črne gobce in čez nekaj časa se pokaže cvetoči travnik kot vlažen gnoj na stelji, ki služi za posteljo.

To je pravi hlev, kjer je bil rojen Jezus. Najbolj umazan kraj na svetu je bil prva soba Njemu, ki se je edini čist rodil iz ženske. Sin človekov, ki so ga pozneje požrle živali, katere imenujemo ljudi, je imel za prvo zibko jaslji, kjer živina prežvekuje čudežno pomladno cvetje.

A to ni bil slučaj, da se je Jezus rodil v hlevu. Kaj ni svet neizmeren hlev, kjer ljudje žro in puščajo kot svinje blato za seboj! Kaj ne spremenjajo mogoče s peklenko alkimijo najlepših, najčistejših in najsvetejših stvari v blatne kaluže? Potem pa se zlecajo na kupu gnoja in pravijo temu: uživanje življenja.

Na zemlji, v tem trenutnem svinjaku, kjer ne morejo gnoja prikriti ne olupšave ne dišave, se je neke noči

* Te v pravem naturalizmu pisane, krepke in nazorne slike so vzete iz knjige »Povest o Kristusu« (Storia di Cristo), ki jo je pisal italijanski pisatelj, literat in filozof Giovanni Papini. Od brezplodnega futurizma ter modernih protiverskih in protikršćanskih nazorov se je pisatelj te krasne knjige vrnil l. 1919. po dolgih bojih in študijah nazaj h krščanstvu, ali, bolj rečeno, direktno h katoličanstvu. Knjiga bi se morala prevesti tudi v slovenščino in bi bila za marsikaterega indiferentnega pravi duševni vadecem. Toda prevajalec ni našel založnika za tako delo, ker se — ne rentira. To je znak našega časa, našega materializma in duševne praznote. — Peter Klemen.

prikazal Jezus, rojen po brezmadežni Devici, in njegovo edino orožje je bila nedolžnost.

Vol in osel.

Prvi, ki je molil Jezusa, so bile živali, niso bili ljudje.

Med ljudmi je iskal preprostih, med preprostimi je iskal otrok, a sprejele so ga domače živali, bolj preproste, krotkeje kot otroci. Čeprav ponižna, čeprav hlapca šibkejših in bolj divjih bitij, kakor sta sama, sta videla osel in vol, kako so poklekale množice pred njima. Narod Jezusov, narod Jehove, sveto ljudstvo, ki ga je bil Jehova rešil iz egiptovske sužnosti, narod, ki ga je bil pastir pustil samega v puščavi, da gre na goro in se pogovarja z Večnim — isti narod je bil prisilil Arona, da mu je naredil zlatega vola, ki ga je molil.

Osel je bil v Grčiji posvečen Aresu, Dioniziju in Apolonu Hiperborejskemu. Balaamova oslica je bila rešila s svojimi besedami proroka, ker je bila modrejša od njega. Achos, kralj perzijski, je dal postaviti v Ftajev tempelj osla in je ukazal, da ga časte.

Malo let, predno se je rodil Kristus, je šel njegov bodoči gospodar Oktavijan na predvečer bitke pri Akciju proti svojemu brodovju in srečal oslarja z oslom. Žival se je imenovala Nikon, Zmagoslavna, in po bitki je dal cesar v spomin na zmago postaviti v tempeljno bronaste osla.

Kralji in narodi so se do tedaj klanjali volom in oslom. Bili so kralji zemlje, narodi, ki so imeli najrajši materijo. Kristus pa se ni rodil, da kraljuje na zemlji in da ljubi materijo. Z njim se ima končati oboževanje živali, slabost Aronova in babjeverstvo Avgustovo. Ubila ga bo jeruzalemska sodrga, a za zdaj ga grejejo betlehemske živali s svojim dihom. In ko bo Jezus za zadnjo Veliko noč prišel v mesto smrti, bo jahal oslico. A on je večji prerok kakor Balaam, on je prerok, ki je prišel reševati vse ljudi, ne samo Judov, pa ne bo krenil s svoje poti, četudi bodo vsi jeruzalemski mežgi rigali proti njemu.

Pastirji.

Za živino pridejo njeni čuvaji. Četudi bi angel ne bil oznanil velikega rojstva, bi bili prihiteli v hlev, da vidijo otroka, ki ga je bila tujka porodila.

Pastirji žive skoraj vselej samotno in narazen. Ničesar ne vedo o daljnem svetu in zemeljskih veseljih. Gane jih vsak še tako majhen dogodek, ki se pripeti v njih bližini. Bedele so črede v dolgi noči zimskega kresa, ko jih je stresla svetloba in so jih zbudile besede angelove.

In komaj so zapazili v medli hlevski svetlobi mlado, lepo žensko, ki je molče gledala svojega sinka; komaj so ugledali otroka, ki je zdaj-pazdaj odprl oči; komaj so videli rdečo, nežno polt ter usta, ki še nikoli niso jedla, se jim je omehčalo srece. Rojstvo novega človeka, duša, ki se je pred malo trenutki včlovečila in prihaja trpet z drugimi dušami, to je vselej tako bolesten čudež, da gane tudi preproste, ki ga ne umejo. Toda oni rojenec za pastirje, ki so zanj zvedeli, ni bil neznanec, ni bil otrok kakor so vsi drugi, bil je zanje Tisti, ki ga je njih trpeči narod čakal že tisoč let.

Pastirji so mu darovali ono malo, ki pa je mnogo, če dāmo iz ljubezni; prinесли so bela pastirska darila: mleko, sir, volno in jagnje. V naših gorah, kjer umirajo zadnji sledovi gostoljubnosti in bratstva, še danes pritečejo skupaj sestre, žene in hčere pastirjev, kakor hitro je kaka mlada žena porodila. In nobena ne pride praznih rok. Ta prinese dva para jajc, še gorkih iz gnezda, druga hleb sira, ki se je komaj svelkel v skorjo, tretja steklenico svežega mleka, ki ga je ravno namolzla, ali pa kokoš, da napravijo juho otročnici. Novo bitje se je prikazalo na

svet in je začelo svoj jok in stok; sosede prinašajo materi svoja darila, kakor bi jo hoteli tolažiti.

Stari pastirji so bili revni in ubogih niso zaničevali, bili so preprosti kot otroci in gledati otroke jim je bila slast. Rojeni so bili iz naroda, ki mu je bil oče pastir iz Ur Kasdima in ki ga je rešil pastir iz Madjana. Pastirji so bili njegovi prvi kralji: Saul in David. — Prej so bili čuvaji čred kot pastirji rodu. Toda pastirji iz Betlehema, trdosrčnemu svetu neznan, niso bili prevzetni. Revez se je bil rodil med njimi, z ljubeznijo so ga gledali in z ljubeznijo so mu darovali svoje ubožno bogastvo. Vedeli so, da bo ta deček, ki so ga rodili reveži in revščini, preprosti v preprostosti, seljani med seljani, rešenik ponižnih, rešenik onih ljudi »dobre volje«, na katere je angel klical mir z nebes.

Tudi nepoznanega kralja in klateža Odiseja ni nihče sprejel s tako radostjo kakor pastir Evmej v svojem hlevu. Toda Ulis je prihajal proti Itaki, da se maščuje, se je vračal domov, da pobije svoje sovražnike. Jezus pa se je rodil, da zavrže maščevanje in zapove odpuščanje sovražnikom. In ljubezen pastirjev iz Betlehema je vzrok, da smo pozabili na gostoljubno usmiljenje svinjara na Itaki.

Trije Modri.

Nekaj dni potem so prišli trije Modri iz Kaldeje in so poklekli pred Jezusom. Prišli so morda iz Ekbatane, morda od bregov Kaspiškega morja. Jezde na svojih kamelah in z nabasanimi, na sedla obešenimi torbami so bili prebredli Tigris in Evfrat, prekoračili so veliko puščavo Nomadov in prejahali dolgo obrežje Mrtvega morja. Nova zvezda — podobna kometu, ki se tuptam pokaže na nebu, da oznani rojstvo preroka ali smrt cesarja — jih je bila pripeljala v Judejo. Prišli so bili, da molijo kralja, našli pa so slabo povitega, v hlevu skritega dojenca.

Skoraj tisoč let pred njimi je bila prišla neka kraljica iz Jutrovega na romanje v Judejo in je bila tudi ona prinesla svoja darila: zlata, dišav in dragih kamenov. A ona je našla kralja na prestolu, največjega kralja, ki je kdaj vladal v Jeruzalemu; pri njem je izvedela, o čemer je ni znal nihče drug poučiti.

Modri pa, ki so se imeli za bolj modre od kraljev, so našli dečka, kateri je bil rojen pred malo dnevi, našli so otroka, ki ni znal ne izpraševati ne odgovarjati, dečka, ki bi bil zavrnil, ko je postal velik, vse zaklade in vso znanost materije.

Modri niso bili kralji, marveč so bili v Mediji in Perziji gospodarji kraljev. Sicer so kralji zapovedovali ljudstvom, a modri so kralje vodili. Kot duhovniki, razlagatelji sanj, proroki in ministri so edini smeli občevati z Ahuro-Mazdo, dobrim bogom; oni sami so poznali prihodnost in usodo. Z lastnimi rokami so pobijali človeku in žetvam sovražne živali: kače, škodljive žuželke in zlonosne ptice. Očiščali so duše in polja; nobena daritev ni bila všeč bogu, če ga niso darovale njih roke; noben kralj ni začel vojske, ne da bi jih bil vprašal za svet. Poznali so skrivnosti zemlje in neba; prvačili so med svojim ljudstvom v imenu znanosti in vere. Sredi rodu, ki je živel za materijo, so predstavljali stranko duha.

Bilo je torej pravično, da so prišli in se poklonili Jezusu. Za živalmi, ki so narava, za pastirji, ki so narod, prihaja tretja moč — znanost — in poklekne pred betlehenskimi jaslmi. Stara duhovniška kasta z Jutrovega izraza svojo podložnost novemu Gospodu, ki bo poslal svoje oznanjevalce proti zahodu; modri-jani pokleknejo pred Njega, ki ima podvreči znanost besed in številki novi modrosti — modrosti ljubezni.

Modri v Betlehemu pomenijo staro teologijo, ki priznava končno razodetje, znanost, ki se poniža pred nedolžnostjo, bogastvo, ki se klanja pred nogami uboštva.

Darujejo Jezusu isto zlato, ki ga bo Jezus pozneje teptal; ne darujejo ga, češ, ubožna Marija bi ga mogoče rabila za pot, ampak zato, da se po-

kore že predčasno evangeljskemu svetu, ki pravi: Prodaj, kar imaš, in daj ubogim! Ne darujejo mu kadila, da razženejo smrad v hlevu, ampak zato, ker so njih liturgije pri koncu in ne bodo več potrebovali ne dima, ne dišav za svoje oltarje. Darujejo miro, s katero se mazilijo mrtveci, ker vedo, da bo ta deček umrl še mlad in da bo mati, ki se sedaj smehlja svojemu sinu, potrebovala dišav, da mazili njegovo truplo.

V krasnih kraljevskih in duhovniških plaščih kleče pred njim na slannati stelji in mu darujejo — mogotci, učenjaki, vedeževalci — tudi sami sebe v poroštvo za pokorščino sveta.

Jezus je tako prejel vse investiture, do katerih je imel pravico. Komaj so modri odpotovali, so ga že začeli preganjati tisti, ki so ga imeli sovražiti do smrti.

Oktavijan.

Ko se je Kristus prikazal na zemlji, so vladali na njej zločinci in zemlja jim je bila pokorna. Rodil se je kot podložnik dveh gospodarjev; prvi, ki je bil bolj močan in oddaljen, je živel v Rimu; drugi, bolj nesramen in bolj blizu, v Judeji. Pustolovska in srečna kanalja si je s pokolji prisvojila cesarstvo; druga pustolovska in srečna kanalja si je s pokolji osvojila kraljestvo Davidovo in Salomonovo.

Oba sta se bila povzpela visoko na hudoben in nezakonit način, s pomočjo državljanskih vojsk, izdajstev, okrutnosti in klanja; rojena sta bila kakor nalašč, da se razumeta; bila sta v resnici prijatelja in sokriveca, v kolikor je to dopuščalo vazalstvo podrejenega zločinca napram zločincu predstojniku.

Kot sin znanega skopuha iz Veletrija se je Oktavijan izkazal v vojski bojzaljivega, v zmagah maščevalnega, v prijateljstvu izdajalskega, v represalijah krutega. Neke mu obsojencu, ki ga je prosil, naj mu dovoli vsaj pogreb, je odgovoril: To je stvar jastrebov. Masakriranim Peruzanom, ki so prosili milosti, je zaklical: Moriendum esse (Umreti morate)! Pretorju Kajju Galiju je radi čisto navadnega suma hotel sam izdreti oči, predno ga je dal zaklati: Ko se je polastil cesarstva, je podaril in razkropil neprijatelje; ko je dobil v roke vse sodne urade in oblasti, si je nadejal krinko pohlevnosti; ostala mu je od mladostnih napak samo še pohotnost. Pripovedovalo se je, da je v svoji mladosti dvakrat prodal svoje devištvo: prvič Cezarju, drugič Irciju v Spaniji za tristo tisoč sesterecev. Zdaj pa se je zabaval z mnogoterimi razporokami in novimi porokami z ženami, ki jih je jemal prijateljem; naslajal se je s skoraj javnimi prešestvi in z igranjem komedije, v kateri je nastopal kot restavrador sramežljivosti.

Ta umazan in bolehen človek je bil gospodar zahoda, ko se je rodil Jezus, in ni nikoli zvedel, da se je rodil On, ki je moral končno razdružiti, kar je bil on ustanovil. Njemu je zadostovala lahkomišelnja filozofija malega in debelega prepisuna Horaca: Uživajmo danes, vino in ljubezen; čaka nas brezupna smrt; ne izgubimo nobenega dne! Zastonj je Kelt Virgilij, poljanec in prijatelj setev, pohlevnih goved in zlatih čebel, on, ki je šel z Enejem gledat mučeniške v Avernu in izlival svojo nemirno melanholijo v godbo svoje besede, zastonj je ljubeznivi in verni Virgilij oznanjal novo dobo, nov red, nov rod, nebeško kraljestvo, ki bi bilo sicer bolj posvetno in brezbarveno kakor kraljestvo, ki ga je pozneje oznanjal Jezus, toda vendar mnogo čistejše in plemenitejše kakor peklenško kraljestvo, ki se je pripravljalo. Zastonj... kajti Avgust je videl v onih besedah le pastirsko fantazijo in je kot izprijen gospodar vseh izprijencev mogoče mislil, da je on oznanjeni rešenik in obnovitelj Saturnovega kraljestva. Neko slutnjo o Jezusovem rojstvu, o pravem kralju, ki je prišel, da pomendra kralje zla, je imel mogoče pred smrtjo veliki orijentaliski klient Avgustov, njegov vazal iz Judeje, Herod Veliki,

Herod Veliki.

Herod je bil pošast, ena izmed najperfidnejših pošasti, katere so se zalegle v vročini orientalskih puščav, ki so vendar rodile za človeške oči mnogo strašnih pošasti.

Ni bil Hebrejec ne Grk ne Rimljan. Bil je Idumejec, barbar, ki je klečeplazil pred Rimom in po opičje posnemal Grke, da bi si boljše zavaroval gospodarstvo nad Hebrejci. Bil je sin izdajaleca in še je nepostavna polastil kraljestva svojih gospodarjev, zadnjih, nesrečnih Azmonejcev. Da opraviči svoje izdajstvo, je poročil njih nečakinjo Marijamno, katero je potem vsled krivičnih sumenjav umoril. A to ni bil prvi njegov zločin. Se prej je dal zavratno utopiti svojega svaka Aristobula; obsodil je na smrt drugega svaka Jožefa in Ir-

kana II., zadnjega vladarja premagane dinastije. A ni mu bilo dovolj, da je umoril Marijamno, dal je umoriti tudi njeno mater Aleksandro in celo otroke Babinine, samo zato, ker so bili oddaljeni sorodniki Azmonejcev. Vmes pa se je zabaval s tem, da je dal Juda iz Sarifeje in Matija iz Margalota živa sežgati skupaj z drugimi farizejskimi glavarji. Pozneje pa se je zbal, da bi se mogoče otroci, ki jih je imel z Marijamno, maščevali nad njim, in jih je dal zadaviti; a malo pred smrtjo je dal ubiti tudi tretjega sina, Arhelaja. Bil je pohoten, sumniv, neusmiljen in pohlepen po zlatu; nikoli ni imel miru, ne doma, ne v Judeji, ne sam v sebi. Da bi pozabili njegove umore, je podaril Rimljanom tristo talentov, da jih pripravijo na veselice; poniževal se je pred Avgustom, da bi mu pomagal

pri njegovih nesramnostih, ob smrti pa mu je zapustil deset milijonov drahem in poleg tega za Livijo zlato in srebrno ladijo.

Ta narejen soldatek, ta slabo izobražen Arabec se je poizkušal spraviti s Helleni in s Hebrejci; izkušal je tudi spravo med obema narodoma. Posrečilo se mu je, da je kupil degenirane Sokratove potomce, ki so sklenili, da mu v Atenah postavijo spomenik, a Hebrejci so ga sovražili do smrti. Zaman je dal znova sezidati Samarijo in je prenovil jeruzalemski tempelj, zanje je bil vedno pogan in uzurpator.

Trepetal je kakor zločinec, ki se starajo, in vladarji, ki nastopajo; če je le listje zašustelo in se je stresla najmanjša senca, je skočil pokoncu. Babjeveren je bil kot vsi orientalec, lahkoveren za vsa vedeževanja in

prerokbe, zato je tudi brez dvoma verjel trem modrim, ki so prišli iz globoke Kaldeje, hodeč za zvezdo, ki jih je peljala v deželo, po njem prigoljufano. Pred vsakim, četudi fantastičnim pretendentom, se je tresel. In ko je zvedel od Modrih, da se je rodil kralj Judeje, se je zdrznilo njegovo nemirno barbarsko srce. Ker ni videl vračajočih se astrologov, ki bi mu povedali kraj, kjer se je prikazal Davidov vnuk, je zapovedal pobiti vse betlehemske otroke. Jožef Flavij sicer molči o tem junaškem činu Herodovem, ali pa on, ki je dal ubiti svoje lastne otroke, ni bil mogoče zmožen, razpršiti tudi tiste, ki jim ni bil sam roditelj? A nihče ni nikdar zvedel, koliko dečkov je bilo žrtvovanih strahu Herodovemu.

Dnevne vesti.

Božični mir želita vsem svojim cenjenim naročnikom in bralcem

Uredništvo
in uprava »Avtonomista«.

Na delo! Bliza se konec leta. Ob koncu leta delamo navadno račune, da spoznamo položaj svojega gospodarstva. A ne samo svojega materijalnega gospodarstva, ampak tudi duševnega. Ob novem letu pregledimo tudi, kaj nam je koristilo časopisje, ki ga imamo naročenega. Če pregledujemo dolgo vrsto časopisov, ki jih bere slovensko ljudstvo, lahko rečemo z mirno vestjo, da naš list ni med zadnjimi. Kdorkoli je hranil in spravil naš list, naj ga na praznike nekoliko prelistava in videl bo, koliko dobrega in koristnega duševnega dela in blaga je v njem zbranega. Noben list ni prinesel na tako malem in skromnem prostoru toliko zanimivega političnega, zabavnega in poučnega berila kot »Avtonomista«. Naš list je stal neomajno na stališču, da je treba ljudem povedati brez vseh ozirrov na levo in desno samo to, kar je in kar drži. Prestati smo morali zaradi tega mnogo bridkih očitkov in trpkih opazk, toda ustrašili se nismo nobenih težav in smo ljudem povedali vedno to, kar smo smatrali za pošteno in dobro. Naš trud in naše prizadevanje nista ostala zastoj. Stevilo naših naročnikov se je znatno dvignilo, a vendar je v očigled velikim dogodkom in težkim odločitvam, ki čakajo Slovenijo in Slovence že v v začetku bodočega leta, še mnogo premajhno. Zato se obračamo danes, ko je treba pričeti z energičnim delom za širjenje našega lista, na vse svoje prijatelje s prošnjo: **Širite »Avtonomista« in pridobite mu za novo leto kolikor mogoče visoko število naročnikov!** Kolikor več naročnikov, toliko boljši in trdnjši bo list. Kdor se zaveda velikega pomena ideje, ki jo zastopa »Avtonomista«, bo storil svojo dolžnost in bo na vsakega prijatelja in znanca tako dolgo pritiskal, dokler se ne bo na »Avtonomista« tudi naročil.

»Jutrova« prerokovanja. »Jutro« z dne 20. t. m. objavlja »pismo iz Belgrada, kjer pravi: ...marsikaj v konstelaciji strank se bo moglo razvijati drugače v tej razdrapani Sloveniji, ko se bodo vsi Slovenci skupno počutili v opoziciji.« — Imenitno, kaj ne? »Jutro«, dosledni zagovornik vladnega centralizma in pa vseslovenska opozicija! Kaj hočejo gospodje s tem? Ali mislijo »presedlati« od »jugoslovanstva (= velesrbstva)« zopet na svoja rodna slovenska tla? Če nameravajo kaj podobnega, nas bo prav veselilo, dovolj jemo pa si opazko, da je na slovenska tla presedlala že vsa centralistična »Jutrova« armada izvzemši nekaj uradniških in učiteljskih karjeristov in za centralistične generale bo najboljše, če ostanejo, kjer so bili in kar so bili. Med Slovenci jih ne mara nihče več, ker se jih vsak boji, da nas ne bi začeli znova prodajati v Belgradu pod kakšno novo firmo.

Centralizem povsod škodljiv. Francoski list »Journal des Débats« poroča dne 24. nov. t. l. o sledečih

čudnih nezgodah, ki ste se nedavno pripetili na Francoskem: Mesto Grenoble je bilo eden večer v temi, ker je bil pretrgan centralni električni dovod: dotične žice se je namreč slučajno dotaknil jastreb, ki je s tem, prekinil tok. Ista nezgoda je zadela velik del Pariza, ker se je take žice dotaknil delavec, ki je zabijal kol in visoko dvignil sekuro. Oziraje se na ta slučaj pravi omenjeni list, kak bi še le bil učinek, ko bi vsa Francija bila pod eno električno centralo, za razsvetljavo in za vse obrate: en sam netopirček bi mogel vso Francosko pahniti v temo in onemogočiti vse delo! Zato vzklikne list: »Ta dogodek namiguje učenjakom, naj bodo skromni, in pozivlja politike, naj prevdarjajo o škodljivosti centralizacije.«

Zaušnica. Za »ministra za Slovenijo« je postavil g. Pašič g. dr. Zupaniča. S tem imenovanjem je prisolil Pašič Slovence kot takim krepko zaušnico. Kot poročevalca o slovenskih razmerah si ni izbral zavednega služabnika, ki ga je sedaj tudi lepo poplačal. Pri prihodnjih volitvah bodo pa tudi zavedni Slovenci vedeli, kako je treba tako zaušnico vrniti.

Bolezni v Ljubljani. V Ljubljani se je pojavila zadnji teden huda črvesna bolezen. Mnogim ljudem je namreč zmanjkalo črev, odkar dr. Žerjav ni več minister. Zato so začeli iskati nova čreva in kakor hitro je bil imenovan g. dr. Zupanič za ministra, so romali razni cilindri v nepretrgani vrsti v sanatorij »Emona«. Ko so ljudje to procesijo videli, niso vedeli, ali roma procesija v sanatorij, ali roma v stanovanje novega g. ministra po nova čreva...

Razbite ladje plavajo zadnji čas po slovenskem političnem morju. Kapetane je vrglo politično neurje čez krov, jadra so raztrgana, krmila polomljena, kompas pa kapetani sploh niso imeli. Tako plavajo zvesti bralci »Slov. Naroda« in ostali »zajedničarji« od »troimenega naroda« v »enotno pleme« in od »treh plemen« v »enotno jugoslovanstvo«, centralna demokracija okoli »Jutra« se lovi pa rešilno bilko »celokupne slovenske opozicije« in se centralizma izogiblje kot hudič križa, samostojni kmetje ugibljejo, ali bi zopet postali Slovenci in ostali gospodje na svoji zemlji ali naj se še za prihodnje leto vdinjajo kot vladni hlapei... Vse plava in gaga po globoki politični vodi! In vsi ti izgubljeni sinovi bodo tako dolgo plavali in gagali, dokler ne bodo našli pod svojimi nogami trdnih in skalnatih domačih slovenskih tal, na katerih stoji samozavestno slovenski avtonomisti! Gospodje, pridite k nam in bodite to, kar ste: Slovenci.

Gospod minister Pucelj. Naj v m. p.! Namreč g. minister. G. Pucelja pa neka poživi veliki bog!

Iz Belgrada se je odpeljal g. minister Pucelj.

V Belgrad se je pripeljal g. minister dr. Zupanič.

Dr. Žerjavova veja. Pri nas doma imamo veliko gnojšče. Izpod velike-

ga kupa gnoja se sceja dragocena tekočina v veliko lužo. Nad lužo pa stega svoje vršičke napol suha tepkina veja. Pa pride lepega dne kmet, se ozre na vejo in vidi na njej velik roj. — »Ali so čebele,« pravi, »ali so trojtje?« — Po kratkem presledku je uganil, da so to trojtje in je prislonil lestvico in napol suho vejo z ročno žago odžagal, da je cela veja s troji vred padla v gnojno lužo, kjer še danes oboje trohni. Pravi, da se ta kmet piše Pašič.

Predsedništvo UJU za Slovenijo je sprejelo g. ministra dr. Zupaniča korporativno na ljubljanski kolodvor in mu želelo obilo uspeha v Belgradu. Iz tega dogodka sklepajo nekateri z gotovostjo, da se bo demokratsko učiteljstvo v Sloveniji pridružilo radikalni stranki.

Kako se piše pravilno: Ali Zupanič ali Zupanić ali Zupanić ali Zupanić?

Kočevska železnica. Kakor izve mo iz dobro poučenega vira, nove kočevske (Puceljeve) železnice še ne bodo začeli graditi prihodnji teden.

Salonski voz g. Pucelja. Kakor izve mo iz dobro poučenega vira, je železniška uprava poslala salonski voz gosp. Pucelja v popravilo.

Vrednost denarja. V Zagrebu je veljal 20. decembra 1 dolar 380 kron, 1 lira pa 18 kron. — Po praznikih bo cena seveda še zrastle.

Veliko zborovanje se je vršilo v sredo zvečer v ljubljanski kazini. Zborovanja so se udeležili mnogi ugledni politiki iz vseh delov ljubljanskega mesta in predmestij. Zastopani so bili zajedničarji, skupina okoli »Naroda«, narodni socialisti, hišni posestniki, gostilničarji in uradniki. Predmet zborovanja je bila rešitev velevažnega vprašanja: Kaj sedaj? Zajedničarji so bili za Davidoviča, »Narodovci« za Žerjava, narod-

ni socialisti za Pucelja, hišni posestnika za dr. Periča, gostilničarji za višjo ceno vina. Uradniki so sprva molčali in poslušali, končno pa je bil soglasno sprejet predlog iz vrst ljubljanskega uradništva, da je danes v največjem interesu države biti radikalec. Zborovalci so takoj nato poslali navdušeno pozdravno brzojavko gg. Pašiču in dr. Zupaniču.

»Novi Zapiski«. Zadnji dve številki tek. letnika izide z zanimivo vsebino takoj po novem letu. Tisk se je zakasnil zaradi sklepnega članka »Srbska kritika slovenske politike«, ker se je moralo preiskati objektivnost dobljenih informacij. S tem bo letnik zaključen. Za prihodnje leto se ta lepa revija ustavi. Več o tem v zadnji številki.

»Socijalna Misel«. Izšli sta zadnji dve številki te raznovrstne socijalne revije s sledečo vsebino: Dr. B. Besednjak: Fašizem. Dr. A. Gosar: Zveza delovnega ljudstva. Dr. E. K. Winter: Sistem solidarizma po P. Peschu v primeri s K. Orgelsangom. Frau Erjavec: Centralizem in socijalna politika. Dr. A. Korošec: Obvezno delo na Bolgarskem. Pregled. — Uredništvo te revije naznanja, da bo prva številka novega letnika izšla še ta mesec. In izjavlja, da hoče pritegniti k sodelovanju vsakogar, ki nam more pri iskanju bodočih smernic krščanskega kulturnega in socijalnega dela pomagati, ne da bi ga enostransko prisegli na kakšno določeno strujo. Naročnina Din. 40.— za celo leto, za inozemstvo Din. 50.—

BERITE

ravnokar izšlo brošuro

»JUGOSLOVENI, SLOVANI IN JUGOSLOVANI«

ki je najboljši politično-kulturni spis, kar jih je bilo napisanih po vojni. Naroča se pri upravi našega lista. Cena Din 5.—, s poštnino 25 para več.

Domači zdravnik.

Nalezljivost jetike.

(Nadaljevanje.)

Zadnjič pečali smo se s širjenjem bacilov jetike pretežno po stanovanjih. Umevno je pa, da se na isti način širijo povzročitelji jetike tudi po ulicah, cerkvah, gledališčih, kolodvorih, železniških vozovih in sploh povsod, kamor imajo jetični dostop. Pri tem pride pa še posebno v poštev velika rezistenca, življenska sila, tega bacila. Med tem ko bacili drugih bolezni pogosto že poginjajo ob mrazu ali pa vročini, ako nanje uplija le količkaj ostra tekočina ali kaka druga škodljivost, ohranja bacil jetike ob vseh teh prilikah svojo življensko zmožnost, in ako pride zopet v notranjost človeško, lahko povzroči zopet novo bolezen. Mraz tem bacilom sploh nič ne škoduje, v vreli vodi poginejo šele, ako traja vrenje več minut; najraznejša kemična, celo antiseptična sredstva ne zamorejo uničiti njih življenja. Zato pa se bo zdelo marsikomu čudno, da ne zbolijo še mnogo več ljudi za jetiko, vsaj je takorekoč vsak človek izpostavljen infekciji, če

ne živi slučajno kot samotar kje na kakem otoku sredi morja. Temu kolikortoliko razveseljivemu dejstvu leži pa vzrok v tem, da ima bacil jetike dva mogočna sovražnika. Prvi je zdrava človeška narava; drugi pa je svetloba, in sicer v prvi vrsti solčna svetloba. Ako je namreč človek drugače zdrav, dobro hranjen in splošno krepak, se ga jetika niti ne prime, tudi ako je možnost infekcije velika. Slabotni otroci, kojih starši so morda sami bolni, poleg tega še morda slabo ali nepravilno hranjeni, so najbolj izpostavljeni obolenju. Istotako bolniki, še bolni za kako drugo boleznijo, ali pa od nje oslavljeni, okrevaljoči po kaki težki poškodbi, po veliki izgubi krvi, oslavljeni po alkoholu ali kakem drugem strupu, vsi ti tvarjajo glaven kontingent za obolenje na jetiki. Poleg nezadostne hrane, pride posebno v poštev kot pospeševalen moment za infekcijo temno, vlažno zaduhlo, prenapolnjeno in sploh nezdravo stano-

vanje. Kot nadaljni taki momenti veljajo tudi še tesno obljudena bivališča, kakor so to mesta in trgi. Jako važen faktor za večje ali manjše širjenje jetike je pa tudi podnebje. In

sicer vsako podnebje, pod katerim je na dan le malo solčnih ur, ali na leto le malo solčnih dni ali pa še celo oboje, povpešuje v veliki meri širjenje jetike. (Dalje sledi.)

Gospodarstvo.

Trgovcem, obrtnikom in kmetom.

S prihodnjim letom bo stopil naš list v svoje tretje leto. Težka in trnjeva je bila pot po kateri smo romali počasi in previdno, toda mirno in vztrajno. Od zaničevanega in preziranega glasila »prevratnih elementov« in »rdečih jezuitov« smo počasi prišli do glasila »Udruženja slovenskih avtonomistov«, in postali smo list, sicer po obsegu še vedno majhen, toda lep in dostojen po svoji vsebini, ki ga danes čitajo z zanimanjem po celi Sloveniji in izven Slovenije. Dokaz: Mnogobrojni ponatisi naših člankov in notic v neslovenskih, zlasti v hrvatskih listih.

Število naših naročnikov stalno raste in je doseglo že prav lepo število. Toda to ni glavno. Glavno za nas je število bralcev. Tu pa lahko rečemo, da ga ni lista v Sloveniji, ki bi tako romal iz roke v roko kakor »Avtonomist«. To je za nas, ki ne iščemo pri listu kapitalov, veliko zadoščenje, kajti nam gre za širjenje naše ideje.

In naša ideja, ideja neodvisne Slovenije in gospodstva slovenskega ljudstva na njegovi slovenski zemlji zmaga. Ni daleč čas, ko bomo lahko rekli: Dovršeno je!

Tudi trgovski, obrtni in kmečki stan v Sloveniji ne bo prej rešen svojih nepotrebnih nadlog in težav, dokler ne bo stal na stališču slovenske neodvisnosti.

Naš list raznih izrodov v trgovini ni nikoli podpiral, pač pa smo našli vedno pravično in resnično be-

sedo za prave interese trgovskega, obrtnega in kmečkega stanu. Kdor bere gospodarske članke, ki jih je priobčil »Avtonomist« to leto, nam mora priznati: Članki niso bili učeni, ampak dobri so bi in poštene, ker mi nimamo nobenega interesa ljudi goljufati in slepiti, ampak povemo to, kar in kakor je. Dokaz: Naši članki o valuti.

Zato je gotovo v interesu slovenskih trgovcev, obrtnikov in kmetov, da se list kot je naš, v svoji neodvisnosti ne-le vzdrži, ampak tudi okrepi. Tudi vi lahko pomagate prav izdatno na okrepitvi našega lista in naše ideje. Ne samo z dopisi, za katere smo vedno tudi zelo hvaležni, ampak v prvi vrsti z oglasi in z naročninami.

Mi dobro vemo, da se je marsikdo doslej bal inserirati pri nas, da ga ne zadene močna centralistična roka. Ta roka je danes mrtva — verjemite nam, da je res tako! Mi vam torej pravimo: Ne bojte se, nikogar se ne bojte! Če pa se že hočete koga bati, se bojte — nas, ker bodočnost je naša. Pa tudi Vaša bo, če boste odločni in zavedni Slovenci.

Mi ne dvomimo, da se bo v bodočem letu naklada našega lista še znatno zvišala. Ker pa roma naš list cel teden od hiše do hiše, je gotovo tudi v interesu trgovcev samih, če inserirajo pri nas in tako podpro list, kjer vedno najdejo v gospodarskem delu golo istino in ne kakšnih borznih manevrov.

Stanovanjsko vprašanje.

Z novim letom stopi v veljavo nova stanovanjska naredba oziroma novi stanovanjski pravilnik. Ta naredba (pravilnik) ne bo veljal samo za Ljubljano, ampak za celo deželo in lastniki malih hiš po deželi bodo ravnatko od nje prizadeti kakor lastniki velikih mestnih palač.

Predno govorimo o novi stanovanjski naredbi, si oglejmo dosedanje stanje stvari.

V dobi svetovne vojne je izdala dunajska vlada prvo stanovanjsko naredbo z namenom, da ohrani stanovanja onim strankam (rodovinom), katerih glave so bile v vojni. Prvotni glavni namen stanovanjske naredbe je bil torej ohranitev stanovanj, da bi vsaj rodovina moža, ki je ležal v strelskih jarkih, bila pod sigurno streho, izpod katere je ne bi mogel izriniti meni nič tebi nič kakšen vojni dobičkar.

Temu prvemu namenu stanovanjskih naredb se je pridružil tekem časa še drugi namen. Vojska je trajala namesto do božiča 1. 1914. skoro do božiča 1. 1918. V tem času se je denarna vrednost silno izpremenila. Avstrija kot vojskujoča se in na zmago in na vojno odškodnino upajoča država ni smela priznati uradno, da je njen denar že zelo malo vreden, ampak je morala držati vrednost denarja (svoje krone) s silo in z vso močjo zakona. Privatni ljudje so sicer prav dobro vedeli, da avstrijski denar ni več to, kar je bil; toda država tega ni smela in ni mogla priznati, če se ni hotela že kar vnaprej proglašati za premagano državo. In kakor je skrbela država za prehrano svoje prebivalstva z nasilnimi rekvizicijami hrane, tako je morala skrbeti tudi za streho za svoje ljudi z nasilno rekvizicijo stanovanj.

To sta bila torej dva glavna nagiba stanovanjskih naredb med vojno: 1. ohranitev stanovanj in 2. umetno vzdrževanje cene stanovanj.

Po vojni pa je postala stvar drugačna. Prvo, kar se je razpaslo po vojni, je bila silna demagogija z »verizništvom«. Nočemo reči s tem, da odobravamo verizništvo kot tako;

grd posel je bil to in nečeden. Ne moremo pa tudi odobravati demagogije, ki se je vršila na račun te nove besede. Ljudske bede niso bili krivi toliko »verizniki« kakor pa »patriotična« avstrijska finančna politika, ki ni dovolila, da bi se bilo javno povedalo in pravočasno povedalo, koliko je krona vredna in da bi se bili državni stroški in državni dohodki tudi pravočasno uravnali po vsakokratni vrednosti krone.

Če bi se bilo to uravnavanje pravočasno izvršilo, bi bil nagib stanovanjske naredbe glede cen stanovanj samosebi odpadel, ker bi se bile cene stanovanj avtomatično zvišavale z dohodki. Ker se pa to uravnavanje ni zgodilo pravočasno, bi bila morala zazijati med cenami stanovanj iz 1. 1914. in cenami iz 1. 1918. velikanska diferenca. Te difference so se pa merodajni gospodje ustrašili, ker niso vedeli, odkod trenutno vzeti denar za plače državnih nameščencev, ki bi se bile morale takoj potrojiti, da bi bili javni nameščenci tudi lahko pod streho. Takrat se je začela demagogija z »verizništvom« in še večja demagogija z vrednostjo krone, vsaj pri nas v Jugoslaviji.

Ko je zagledala luč sveta »jugoslovanska krona«, so ji prorokovali njeni očetje in botri sijajno bodočnost. Niso pa nič vprašali mednarodnega trga, ki je v takih zadevah edina merodajna. Če bi se bili gospodje spomnili, da je mednarodna veljavo zlato in bi bili tudi plače svojih uslužbencev in davke začeli prepeljavati polagoma na zlato mednarodno veljavo že takrat, ko je bila potrebna le majhna operacija in ne taka strahota à la 1:4, bi bili mi mnogo svojega narodnega premoženja prihranili, ki smo ga v svojem kronskopatriotičnem navdušenju razmetali, in rešili bi bili tudi že takrat naše stanovanjsko vprašanje, ker bi bili imeli cene stanovanj v zlatu, na mednarodni konkurenčni višini, ravno tako pa tudi višino plač in davkov na isti višini, preko katere je vsako navijanje cen zaradi konkurence nemogoče in izključeno.

Na tej trapasti jugokronski zasljepljenosti trpimo še danes. Le reci ljubljanskemu uradniku, da bi moral on pravzaprav plačati za svoje stanovanje 3000—4000 jugokron na mesec! Ubil te bo! Pred vojno je pa prav rad plačal 30 ali pa 40 goldinarjev mesečno. Danes pa ti ljubi uradniki patriotije ne razumejo, da ne morejo zahtevati od hišnih posestnikov, naj jih oni rede, ampak od države naj zahtevajo, naj jih tako plača, da bodo tudi oni pod streho!

Recimo, da pride danes izseljenec iz Amerike domov v Ljubljano in prinese s seboj 5000 dolarjev prihrankov. On bi rad zidal hišo in računa tako: 5000 dolarjev mi mora nesti najmanj 7% obresti, ker 5% mu da banka v Ameriki, kjer potres in ogenj itd. nobene škode ne naredi. Sedem procentov od 5000 pa znaša 350 dolarjev na leto ali — dolar računamo po 300 kron — 105 tisoč jugokron. Če sezida s 5000 (ali s poldrugim milijonom jugokron) hišo s tremi stanovanji, mora vsako stanovanje (vštevši davek, obrestovanje itd.) veljati najmanj 40—50 tisoč kron letno. Če pa tega denarja hiša ne nese, bo izseljenec pustil svoj denar rajši ležati v solidni ameriški banki, ker on ni delal 10 ali 15 let zato, da bo jugoslovanskim uradnikom dajal stanovanja po 100 ali 200 kron mesečno. To naj da država, če hoče. Dolžnost njena bi to bila. Sicer je pa končno vse-

eno, če država da uradništvu stanovanja po 100 kron ali pa zastonj, ali pa če zviša minimalno plačo na 10 do 15 tisoč kron mesečno — plačal bo stroške (ene in druge) itak le davkoplačevalec.

Zato pravimo: Stanovanjske mizerije ne bo prej konec, dokler glede cen stanovanj ne zavlada popolna svoboda. Stvar se mora razviti tako, kot se je glede žita in mesa. Ko so tam začele cene rasti — kaj je preostalo? Plače je bilo treba zvišati in danes, ko je moka po 30 kron kilo, ljudje ravno tako kruh jedo, kakor takrat, ko je bila moka po 18 soldov kilo. Če je to šlo pri moki in mesu, ni razvidno, zakaj to ne bi šlo pri stanovanjih?

Kadar bo pa cena stanovanj dosegla mednarodno višino, bo mogoče dati tudi svobodo odpovedi stanovanj, ker jih bo kmalu dovolj na razpolago, če bodo ljudje videli, da se zidanje hiš izplača. Dokler bodo pa po svetu trparili razni stanovanjski uradi, ne bo nihče zidal hiše, kjer bodo gospodarili drugi, samo gospodar ne, ampak bo rajši izposojal svoj denar trgovcem po 25—30 procentov, ki jih hiša nikdar ne nese.

Gospodarska zgodovina povojnih let je dokazala, da je najboljša tam, kjer se država v privatno gospodarstvo nič ne meša. Država je bedak, ki takih stvari ne razume, zato naj jih prepusti svobodnim rokam.

ZA KMETE.

Živina v hlevu.

Pri nas smo zaradi ostrega podnebja prisiljeni, da gojimo in redimo govedino in prašiče v hlevih.

Naši hlevi so navadno leseni, le tupatam imajo zidane hleve. Slabo urejeni pa so navadno eni in drugi.

V naših hlevih trpe živali pred vsem vsled pomanjkanja zraka. Uboga žival je cel dan zaprta v tesnem prostoru brez oken. Le skozi ozke špranje prihaja v hlev curek svežega zraka. Če stopiš iznenada v hlev, se obrnejo vse glave proti vratom, pa ne iz radovednosti, ampak da kar na debelo požirajo svež zrak.

Brez dobrega, svežega zraka pa nobena žival ne more živeti. Kjer ni zraka, muha oslabe in neštne bolezni so žalostna posledica.

Dajte torej živini pred vsem dovolj svežega zraka!

Druga velika napaka, ki jo opazimo v naših hlevih, je silna nečistoča. Govedo stoji navadno do kolen v gnoju! Tudi vleči se nima nikamor na suho in toplo podlago, ampak mora počivati v mokroti. Ta nemarnost prihaja odtod, ker so mnogi ljudje napačnega mnenja, da mora živina gnoj »stacati«, t. j. pretlačiti, sicer da gnoj ni dober. Nihče pa ne pomisli, koliko uboga žival pri tem trpi! Gnoj se »spaca« na gnojišču že sam, brez »tancanja«. Le pogledjte ubogo žival, kako daleč stopa nazaj od jaslji, kjer je na-

vadno priklenjena, kadar opravlja svojo potrebo! To dela žival zaradi tega, da bi si ohranila vsaj skromen suh in topel prostorček pod seboj, toda neumljeni človek ji tega ne privoščiti, ampak jo priklene kolikor mogoče »na kratko«.

To je brezsmisljena brezsrčnost, vsled katere žival silno trpi.

Kakor človek, tako potrebuje tudi žival snage. Žival ni umazana. Že po svoji prvotni naravi ima navado, da svoje odpadke skriva (pes jih zakoplje!), ne pa da se v njih valja! To lastnost mora pameten gospodar vpoštevati. Pameten gospodar bo privezal žival »na dolgo«, da opravi žival lahko svojo potrebo daleč proč od svojega ležišča. Vodo bo pameten gospodar odvajal izpod živine in nikdar ne bo dopustil, da teče pod steljo. Stelje pa bo dal živali toliko, da si žival na svojem mestu lahko napravi toplo in suho ležišče.

Snažna žival, ki ima toplo in mehko ležišče, se tudi vse drugače redi kakor ona, ki ima na stegnih znane štirioglate »okraske«, oziroma potrebuje znatno manj krme, da prebije zimo. Kdor ne verjame, naj poskusi! Z uspehom bo vsak zadovoljen.

Dajte torej živalim vsaj sedaj po zimi, ko ima vsak časa dovolj, toplja in suha ležišča in dovolj zraka!

Nekaj o kokoših.

Kdor ima priliko potovati po deželi, vidi v vsaki vasi lahko pri vsakem koraku, kako silno je pri nas zanemarjena ravno ona panoga gospodarstva, ki povzroča razmeroma najmanj dela in bi bila lahko za naše kraje silno dobičkonosna, če ne bi bila tako strašno zanemarjena.

V mislih imamo namreč perutnino, zlasti kokoši. Kdo se briga pri nas za te živali? Takorekoč nihče! Le redkokje se najde gospodinja, ki skrbno goji te živalice, navadno pa so kokoške prepuščene samim sebi. Če greš skozi eno ali drugo vas, je pogled na kokoši povsod naravnost žalosten. Vse barve vidiš zastopane, vidiš velike in majhne kokoši, pravega kurjega bivališča nikjer, posode za hrano zanemarjene in tako naprej. In kljub tako slabemu ravnanju z njimi so te živalice že za tisto ubogo pest zrnja, ki ga dobe po enkrat na dan, tako silno hvaležne!

Vsak pameten gospodar ve, kako velike važnosti je danes plemu za ži-

vino. Pri kokoših in sploh pri perotini se to skoro nikdar ne upošteva. Kar se zleže, lazi okrog hiše, živi čisto divje, po svoje. Petelin je po navadi star gospod, ki kikerika leta in leta na svojem gnojnem kupu in se ženi nemotno s svojimi sestrami in hčerami! Jasno je, da mora tak zarod biti silno podvržen vsem mogočim boleznim, da hira in propada, dokler končno ne izgine. Korist od takega zaroda je seveda silno majhna.

Zato mora biti prva vaša briga skrb za plemo, kakor pri veliki živini. Kdor ima sortne, plemenske kokoši in peteline, in skrbi primerno za mešanje krvi z izmenjavo petelinov, bo kmalu videl veliko korist! rist!

Za perutnino je dalje potreben primeren kurji hlev. Ponekod imajo lične lesene hišice, predeljene na dva dela, na zgornji in spodnji. V zgornjem delu vise primerno debele plemice, ki se dajo z lahkoto sneti, da se lahko vsak trenutek očistijo. V spodnjem delu pa je natresen v enem

kotu droben pesek, v drugem je posoda za vodo in za zrnje, dalje slama za gnezdo. V hišici pa mora vladati silna snaga. Kakor človeku ni prijetno bivati v sobi, kjer smrdi po vseh mogočih odpadkih, tako tudi žival ne more rada prebivati v svoji nesnagi. Hišice (kurje hleve) morate snažiti vsak dan. To je delo par minut in se silno izplača!

Posebno snažne pa morajo biti posode za hrano in za vodo, za čisto vodo namreč, ne za kakšno umazano mlako!

Dalje je treba vedeti, zakaj rediš kokoši: ali zaradi mesa ali zaradi jaje? To je treba vedeti v prvi vrsti zaradi določitve sorte ali plemena, potem pa zaradi določitve hrane. Kokoši, ki naj hitro rastejo in dosežejo primerno težo, potrebujejo drugačno hrano kakor one, ki jih gojimo zaradi jaje! Če hočem imeti od živali meso, jim moram dati tako hrano, ki tvori meso; če pa hočem imeti jajca, jim moram dati hrano, ki pospešuje razvoj jaje.

Primerni kurji hlevi so važni

zlasti za zimo. Če so topli, kokoši rade neso tudi po zimi, kar v gospodarstvu mnogo pomeni. Pod kozolci in po hlevih pa kokoši navadno zmrzujejo, vsled česar mnogo izgube na svoji teži in tudi nesti nehajo mnogo prazgodaj.

Kar smo rekli tu o kokoših, velja tudi o ostali perutnini. Kdor bo naše nasvete ubogal, se ne bo kesal. Sedaj po zimi pa je ravno časa dovolj, da postavite tudi za perutnino posebne hišice, ki veljajo malenkosten denar, a se bogato izplačajo.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Antikvarijat, knjigarna HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Posojilnoma varno
naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICE V LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve

I. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 5 1/2% brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5%.

Hranilne vloge so vezane na dobo četrt leta po 6 0/0, na dobo pol leta po 6 1/4%.

Teodor Korn, Ljubljana Poljanska cesta št. 8.

oriporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih
instalacijskih del kakor tudi
za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem decembra 1921 nad 110 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov. — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.

Delniška gl. R 60,000.000

Trgovska banka d. d.

Rezervni skl. R 10,500.000

Podružnice:

Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec,
Maribor.

(prej Slovenska eskomptna banka)

Ljubljana, Šelenburgova ul. 1.

Telefoni št. 146, 458, 139 Brzojavke: TRGOVSKA

izvršuje vse bančne posle
najtočneje in najkulantneje

Telefon:
Pisarne št. 57.

Konfekcijska tovarna „Frande“ d. z o. z. v Ljubljani.

Telefon:
Tovarne št. 532.

Tovarna

v Stožicah pri Ljubljani.

Centralno skladišče

v Ljubljani, Miklošičeva cesta 10./I.

Vse vrste moških in deških oblačil. Uniformiranje. Prvovrstni izdelki. Konkurenčne cene.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/I.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Sibenik. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopćo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.